

Трендовацька Ольга Богданівна
студентка гр. ПОФГзм-11, ННІНОТ, ЗУНУ, м. Тернопіль
Науковий керівник: к. е. н., доцент Сидорчук А. А.

ФІНАНСОВА ГРАМОТНІСТЬ ШКОЛЯРІВ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

У сучасних умовах поширення глобалізаційних процесів стрімко зростають фінансові ризики, пов'язані із нездатністю окремих громадян вживати ефективних заходів, спрямованих на захист та підвищення особистого добробуту. Відтак у низці країн світу суттєво зріс інтерес до проблем підвищення рівня фінансової грамотності населення, що ознаменувалося включенням до обов'язкових та факультативних освітніх програм відповідних предметів, пов'язаних із цією тематикою.

Надзвичайно актуальним питання підвищення рівня фінансової грамотності стало і для України, адже «більшість наших співгромадян (зважаючи на особливості історичного розвитку держави) не лише мають слабкі уявлення щодо засадничих принципів функціонування фінансового ринку та потенційних можливостей інвестування, але й відчувають колосальну недовіру до вітчизняних фінансових інституцій» [4, с. 64].

При цьому науковці стверджують, що «вітчизняна фінансова наука, на превеликий жаль, вивченню фінансів домогосподарств належної уваги не приділяє, хоча у зарубіжних країнах – це доволі розвинений і перспективний напрямок наукових та академічних досліджень» [3, с. 274]. Відтак «формування нової економічної культури та нового економічного мислення, які передбачають належний рівень фінансової освіченості та фінансової грамотності громадян» [6, с. 17] має стати одним із пріоритетних завдань розвитку українського суспільства.

Принагідно зазначимо, що за результатами дослідження компанії USAID «Фінансова грамотність, фінансова інклюзія та фінансовий добробут в Україні», індекс фінансової грамотності українців становить 11.6 пункта з 21 можливого (рис. 1). Тобто, Україна посіла останнє місце серед 30 країн, обраних для дослідження. Причому «найнижчі показники знань, поведінки і ставлення до грошей зафіксовано у віковій категорії від 18 до 24 років» [2], оскільки переважна більшість молодих людей відповіли, що їм не вистачає знань у сфері особистих фінансів, адже специфіці управляти ними юнаків і дівчат не навчали ні в школі, ні у родинному колі.

Тож є потреба проаналізувати світовий досвід навчання дітей фінансовій грамотності з подальшим виокремленням перспектив його впровадження у вітчизняну освітню практику.

У контексті нашого дослідження слід акцентувати, що «вперше на державному рівні проблема фінансової освіченості населення була піднята у США» [4, с. 67], де в рамках курсу з особистих фінансів школярів навчають «користування кредитними картками, оцінювати і обирати схеми медичного страхування, розраховувати податкові платежі, аналізувати необхідність і доцільність взяття кредиту тощо» [5, с. 53].

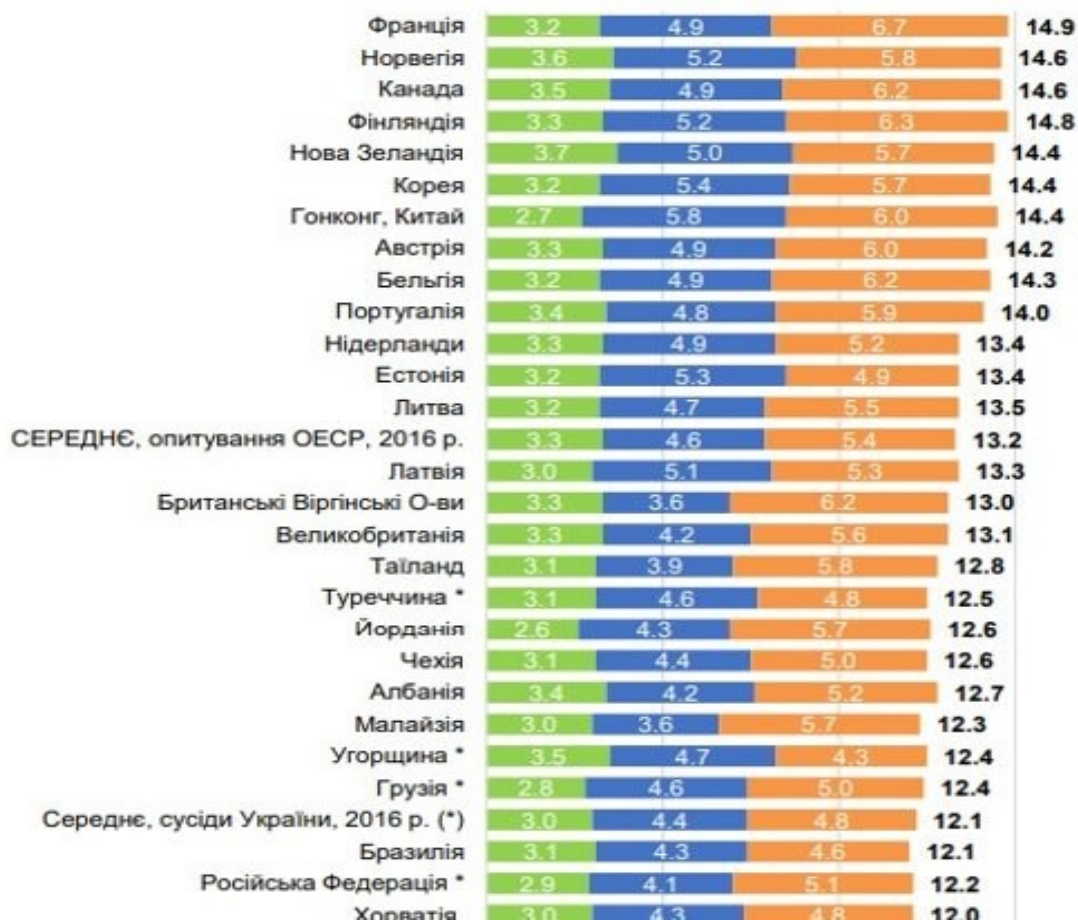

Рис. 1. Індекс фінансової грамотності населення в окремих країнах світу та Україні у 2018 році [2]

Нині у Сполучених Штатах Америки за активної участі Міністерства фінансів створено окрему освітню платформу «Money as you go» для різних вікових груп (починаючи від 3-5 років і до 18+), що містить 60 повноцінних уроків, на яких дітей ознайомлюють із особливостями ведення сімейного бюджету, методикою розрахунку кредитів, основами заощадження та інвестування тощо.

У Великій Британії «перші програми з навчання дітей фінансової грамотності у школах почалися в межах боротьби з наслідками фінансової кризи 2008 року» [1], а починаючи з 2014 року предмет «Фінансова грамотність» став у британських школах обов'язковим. На таких уроках учні дізнаються про специфіку користування кредитними і дебетовими картками, про особливості депозитів і позик. Також школярам роздають спеціальні бланки, де вони записують свої фінансові цілі та визначають, скільки грошей і часу потрібно для їх реалізації.

У Чехії учням пояснюють, що таке гроші і як ними управляти, для чого існують податки та як здійснювати заощадження й інвестувати їх. Значну увагу на уроках приділяють також «поводженню з договорами та іншими юридичними документами, розповідають про всі аспекти страхування» [1].

У Японії, згідно спеціальної програми, яка є обов'язковою для всіх шкіл, учнів у віці 10–11 років навчають планувати покупки та вигідно їх здійснювати,

розповідають про депозити і кредити; у віці 12–14 років дітей навчають вести облік доходів і витрат сім'ї, «інформують про облигації і кредити, а також про фінансові ризики і прибутковність» [1], а в 17 років школярі вже повинні вміти самостійно управляти особистими фінансами і фінансово грамотно планувати власне життя.

Насамкінець зазначимо, що Нова українська школа теж повинна стати тим освітнім майданчиком, де не лише виховують свідомого громадянина та справжнього патріота, але й формують фінансово грамотну особистість, спроможну забезпечувати особистий добробут та впевнено дивитися у майбутнє.

Список використаних джерел:

1. Зятюк С. Фінансова грамотність дітей є одним з пріоритетів Нової української школи. За кордоном ця практика розвинулась уже давно. URL: https://education.24tv.ua/dogovori-spetsialni-blanki-fingramotnist-dlya-ostanni-novini_n1539966.

2. Індекс фінансової грамотності: яке місце посіла Україна – інфографіка. URL: https://education.24tv.ua/indeks-finansovoyi-gramotnosti-yake-mistse-posila-ukrayina-novini_n1537778.

3. Кізіма Т. О. Доходи домогосподарств: інтерпретація сутності та проблеми детінізації. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону* : наук. зб. Івано-Франківськ : Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2009. Вип. V, Т. 1. С. 274–280.

4. Кізіма Т. О. Фінансова грамотність населення: зарубіжний досвід і вітчизняні реалії. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2012. Вип. 2. С. 64-71. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/14651/1/ФІН_ГРАМОТ_Вісник_ТНЕУ_Кізіма_Т.pdf.

5. Шахназарян Г. Э. Финансовая грамотность населения в свете современных тенденций развития образования. *Финансы и кредит*. 2008. № 20 (308). С. 51–58.

6. Юрій С. І., Кізіма Т. О. Фінансова грамотність населення в діалектиці сучасних освітніх тенденцій. *Фінанси України*. 2012. № 2. С. 16-25. URL: https://finukr.org.ua/docs/FU_12_02_016_uk.pdf.